

Kustduinen krijgen grondige inventarisatiebeurt in het kader van 'PINK'

PINK, zegt U?



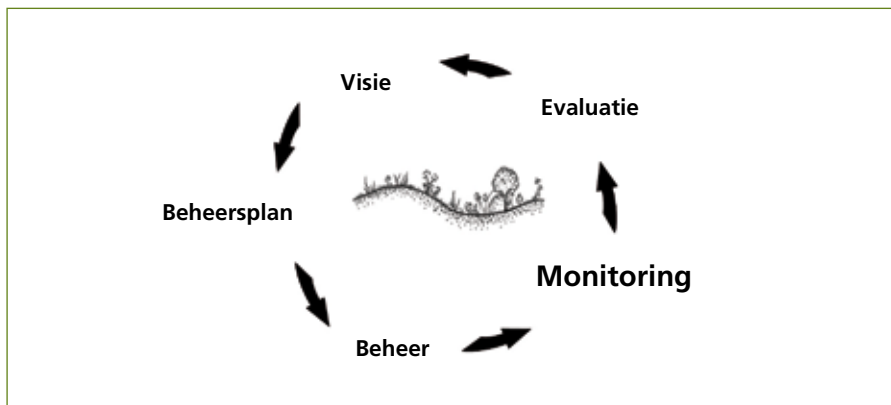
Roodborsttapuit - Koen Devos

Begin maart ging het project PINK van start wat staat voor 'Permanente Inventarisatie van de Natuurreservaten aan de Kust'. Dit project wordt uitgevoerd door het Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek (INBO) in opdracht van het Agentschap voor Natuur- en Bos (ANB). De doelstelling is de opmaak van een biologische inventarisatie van de door de cel Kustzonebeheer van ANB (voormalige afdeling Natuur) beheerde duingebieden, slikken, schorren en aangrenzende polders, met het oog op de evaluatie van het gevoerde beheer. De duinbossen van De Haan of de Fonteintjes bijvoorbeeld, worden niet onderzocht en ook het Zwin valt nog buiten de opdracht aangezien de aankoop door het Vlaams Gewest nog maar van zeer recente datum is. In totaal wordt een oppervlakte van ruim 1500 ha geïnventariseerd; ongeveer 55 % van de planologisch beschermde duinen, slikken en schorren aan onze kust. Het project loopt over een periode van drie jaar maar zoals de naam suggereert is het uiteraard wenselijk om de inventarisaties op langere termijn te kunnen volhouden, zodat effectief ook veranderingen in het kustecosysteem gedetecteerd kunnen worden.

Monitoring: de ontbrekende schakel

Het beheer van natuurgebieden vergt een goed onderbouwde visie op het ecosysteem en de doelstellingen van het natuurbehoud op basis waarvan beheerplannen met concrete inrichting- en beheermaatregelen worden opgesteld. De evaluatie en bijsturing van beheer en visievorming vergen een gedegen opvolging ('monitoring') van de veranderingen binnen het systeem. Helaas ontbreken vaak de middelen voor deze laatste maar essentiële schakel.

Aan de kust werden de voorbije 15 jaar bijzondere inspanningen geleverd op het vlak van natuurherstel en -beheer, denk maar aan de afbraak van home G. Teunis in Oostduinkerke, het natuurherstel in de IJzermonding, en de struweel- en bosontginningen in diverse duingebieden. De meer grootschalige werken werden uitgevoerd in het kader van Europees gesubsidieerde LIFE-projecten. Binnen de termijn van die projecten werd telkens aandacht besteed aan monitoring, maar gezien het trage verloop van veel natuurontwikkelingsprocessen werden hierbij vooral de snelle pionierontwikkelingen gedocumenteerd. Een belangrijke uitdaging binnen PINK is de ontwikkeling van een langetermijnstrategie voor de inventarisatie van de natuur aan onze kust en de daaraan gekoppelde evaluatie van het gevoerde beheer.



Methodiek van PINK

Ongeveer ieder handboek over monitoring begint met de nadruk te leggen op de doelstelling. Waarom ga je monitoren? Het wat en hoe vloeit hier dan automatisch uit voort (stellen die handboeken). In de praktijk blijkt de doelstelling 'opvolging van het beheer' heel ruim. Alles opvolgen is uiteraard onmogelijk en dus moeten bij het uitwerken van een monitoringstrategie keuzes gemaakt worden. De keuzes omvatten drie belangrijke elementen: 1) op te volgen parameters (bijvoorbeeld welke soorten of taxonomische groepen), 2) ruimtelijk detail van de waarneming (km²-hok, puntwaarneming, ...) en 3) ruimtelijk bereik (gebiedsdekkend, statistische steekproef of een bepaald aandachtsgebied).

De strategie binnen PINK omvat metingen op verschillende niveaus en probeert hiermee de voordelen van gebiedsdekkende kartering en gedetailleerde steekproeven te combineren. Het goed gevulde programma omvat 5 grote onderdelen:

- 1) Gedetailleerde vegetatiekartering met aanduiding van de Europese habitattypen op een hoger niveau
- 2) Gebiedsdekkende detailkartering van aandachtssoorten (planten, vlinders, sprinkhanen) met behulp van GPS
- 3) Inventarisatie van broedvogels, vlinders en sprinkhanen aan de hand van routes
- 4) Poeleninventarisatie (amfibieën, libellen en watervegetatie)
- 5) Opname van permanente kwadraten voor vegetatie

Er wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van bestaande technieken en de resultaten zijn inpasbaar in de lopende inventarisatieprojecten zoals het Poelenproject, de nieuwe vlinderatlas, het ABV en BBV-project

Toch nog iets over vogels...

De broedvogelinventarisatie gebeurt aan de hand van 32 routes, gelegen binnen de 21 onderzochte kustgebieden. Het vastleggen van de routes optimaliseert de vergelijkbaarheid van een herhaalde kartering. Verder zijn de routes zo gekozen dat de inventaris nagenoeg het hele gebied bestrijkt. In totaal betreft het een lengte van 136 km, gemiddeld 4 km per route. Elk jaar wordt een selectie van de gebieden onderzocht. In 2007 werden 15 routes gelopen, goed voor in totaal 68,5 km.

Elke route wordt in de loop van het broedvogelseizoen (eind maart – begin juni) acht keer doorlopen. Daarbij worden de zangposten van nagenoeg alle soorten op een luchtfoto aangeduid (klassieke methode voor territoriumkartering). Een aantal



Fitis - Glenn Vermeersch

(algemene) soorten worden niet genoteerd omdat het niet gemakkelijk is om het exacte aantal territoria te bepalen (merel, fazant, groene specht, zwarte kraai, houtduif, ...).

De resultaten, die er dus pas binnen 3 jaar zullen zijn, moeten ons toelaten om de broedvogelgemeenschappen in de kustduinen grondig te beschrijven en in relatie te brengen met landschap en beheer. In 19 UTM-1x1 km-hokken werden, zoveel mogelijk langsheen de routes, puntwaarnemingen verricht volgens de methode van het kersverse ABV-project. Hiermee willen we beide methoden vergelijken en onderzoeken in hoeverre de toekomstige monitoring van algemene broedvogels in de duinen volledig binnen dit project kan ingepast worden zonder verlies aan voor de beheerder belangrijke informatie. Verder blijft het uiteraard wenselijk om de bijzondere broedvogels meer in detail te karteren, volgens de BBV-richtlijnen. In een aantal duingebieden, zoals bijvoorbeeld de Westhoek en Ter Yde, werden in het verleden reeds verschillende integrale territoriumkarteringen verricht. De vergelijking van die gegevens met onze resultaten moeten ten slotte toelaten om eventuele veranderingen in de broedvogelgemeenschappen van onze duinen te bekijken.

Sam Provoost

sam.provoost@inbo.be

Wouter Van Gompel

Ward Vercruysse